

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΒΛΑΣΤΑΡΗΣ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 43543/14)

ΑΠΟΦΑΣΗ

Άρθρο 1 Πρωτοκόλλου αριθ. 1 – Σεβασμός της περιουσίας – Απαλλοτρίωση ενόψει της δημιουργίας ενός χώρου πρασίνου η οποία ήρθη αυτοδικαίως λόγω της μη καταβολής εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας της ορισθείσας από το δικαστήριο αποζημίωσης – Στην συνέχεια ο απαλλοτριώσας Δήμος ούτε ανανέωσε την απαλλοτρίωση ούτε επιβεβαίωσε την άρση της ούτε κατήργησε τις πολεοδομικές δουλείες οι οποίες σχετίζονταν με το αρχικό έργο – Υπερβολικό ατομικό βάρος

Άρθρο 41 – Δίκαιη ικανοποίηση – Υλική ζημία προς επανόρθωση με την αποκατάσταση του προσφεύγοντος στα δικαιώματα κυριότητας επί του συγκεκριμένου οικοδομικού τετραγώνου, άλλως με την καταβολή της αποζημίωσης της απαλλοτρίωσης, επικαιροποιημένης – Ηθική βλάβη

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

20 Φεβρουαρίου 2020

Η απόφαση αυτή θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με τα οριζόμενα από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να αποτελέσει το αντικείμενο διορθώσεων ως προς την μορφή.

Στην υπόθεση Βλαστάρης κατά Ελλάδας.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε Τμήμα, αποτελούμενο από τους εξής:

Ksenija Turković, *πρόεδρος*,

Krzysztof Wojtyczek,

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Armen Harutyunyan,

Pere Pastor Vilanova,

Pauliine Koskelo,

Jovan Ilievski, *δικαστές*,

και Abel Campos, *γραμματέας τμήματος*,

Αφού διασκέφθηκε σε δικαστικό συμβούλιο στις 28 Ιανουαρίου 2020,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία ελήφθη την πιο πάνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέρχεται από μία προσφυγή (αριθ. 43543/14), στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, της οποίας ένας υπήκοος του Κράτους αυτού, ο κ. Νικόλαος Βλάσταρης («ο προσφεύγων»), προσέφυγε το Δικαστήριο στις 28 Μαΐου 2014 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε από τον κ. Π. Γεωργούντζο, δικηγόρο Αθηνών. Η ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τον εντεταλμένο του αντιπροσώπου της, κ. Κ. Γεωργιάδη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Ο προσφεύγων επικαλέστηκε ειδικότερα μία προσβολή του δικαιώματός του στον σεβασμό της περιουσίας του για τον λόγο ότι δεν είχε εισπράξει αποζημίωση για την απαλλοτρίωση του οικοπέδου του, παρά τον ορισμό της οριστικής τιμής μονάδος μιας αποζημίωσης της απαλλοτρίωσης από την απόφαση με αριθμό 2281/2010 του εφετείου Αθηνών.

4. Στις 30 Αυγούστου 2018, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1939 και είναι κάτοικος Αθηνών.

6. Είναι ιδιοκτήτης ενός οικοπέδου 1.154 τετραγωνικών μέτρων το οποίο είναι καταχωρισμένο ως αποτελούν το οικοδομικό τετράγωνο 985 του Δήμου του Αιγάλεω. Στο οικόπεδο αυτό ευρίσκονται η παλαιά οικία της οικογένειας Βλαστάρη, ένας κήπος και επαγγελματικά κτήρια (βιομηχανικά ψυγεία και αποθήκες της επιχείρησης του προσφεύγοντος, ο οποίος είναι έμπορος στην κεντρική αγορά της Αθήνας).

7. Κατ'εφαρμογήν του ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου του Αιγάλεω, το οποίο εγκρίθηκε με τα διατάγματα της 7 Δεκεμβρίου 1959 και της 17 Απριλίου 1992, το δημοτικό συμβούλιο του Αιγάλεω έλαβε την απόφαση, η οποία δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της 11 Μαΐου 1992, να τροποποιήσει το σχέδιο του οικοδομικού τετραγώνου 985 προκειμένου να δημιουργήσει έναν χώρο πρασίνου. Η απόφαση αυτή ήταν το αποτέλεσμα ενός αιτήματος των ιδιοκτητών των γειτονικών οικοπέδων, οι οποίοι είχαν ζητήσει από τον Δήμο του Αιγάλεω την απαλλοτρίωση του ακινήτου του προσφεύγοντος.

8. Με την πράξη αριθ. 16/1995 της 6ης Ιουνίου 1995, με την τίτλο «υπολογισμός της αποζημίωσης λόγω ρυμοτόμησης της ιδιοκτησίας του οικοδομικού τετραγώνου 985 του Αιγάλεω», η αρμόδια αρχή πολεοδομίας Αθηνών όρισε δεκατέσσερις κυρίους γειτονικών ακινήτων οι οποίοι, μαζί με τον Δήμο του Αιγάλεω, όφειλαν να αποζημιώσουν τον προσφεύγοντα: ο τελευταίος έπρεπε έτσι να αποζημιωθεί από τους κυρίους των γειτονικών οικοπέδων για ένα τμήμα του απαλλοτριουμένου οικοπέδου και από τον Δήμο του Αιγάλεω για τα κτίσματα τα οποία υπήρχαν πάνω στην ιδιοκτησία του και για το υπόλοιπο τμήμα του οικοπέδου.

9. Με την από 3 Ιουλίου 2008 απόφασή του, το μονομελές πρωτοδικείο Αθηνών όρισε την προσωρινή τιμή μονάδος της αποζημίωσης της απαλλοτρίωσης όσον αφορά το ακίνητο του προσφεύγοντος.

10. Στις 30 Απριλίου 2010, με την απόφασή του με αριθμό 2281/2010, το εφετείο Αθηνών καθόρισε την οριστική τιμή μονάδος της αποζημίωσης. Σύμφωνα με τον προσφεύγοντα, το ποσό αυτό ανερχόταν σε 1.264.327,48 ευρώ (EUR), από τα οποία 799.200 EUR έπρεπε να καταβληθούν από τους ιδιοκτήτες των γειτονικών οικοπέδων και 465.127,48 EUR από τον Δήμο του Αιγιάλεω. Το εφετείο όρισε επίσης την αμοιβή του δικηγόρου στο 3% του ποσού της αποζημίωσης, ήτοι σε 37.929,83 EUR, τα δε δικαστικά έξοδα σε 550 EUR. Δεδομένου ότι η απόφαση του εφετείου δεν απετέλεσε το αντικείμενο ενός ενδίκου μέσου εκ μέρους των διαδίκων, αυτή κατέστη τελεσίδικη.

11. Εν τούτοις, η αποζημίωση δεν καταβλήθηκε στον προσφεύγοντα εντός της προθεσμίας των δεκαοκτώ μηνών η οποία προβλέπεται από το Σύνταγμα και τον κώδικα των απαλλοτριώσεων (η προθεσμία αυτή έληγε την 1^η Νοεμβρίου 2011), κατά τρόπο ώστε, δυνάμει του άρθρου 17 § 4 του Συντάγματος, η απαλλοτρίωση έπρεπε να θεωρείται ότι έχει αυτοδικαίως αρθεί.

12. Στις 24 Φεβρουαρίου 2012, ο προσφεύγων ζήτησε από τον Δήμο του Αιγιάλεω την διατήρηση της απαλλοτρίωσης, έτσι ώστε να μπορέσει να εισπράξει το ποσό της αποζημίωσης το οποίο είχε οριστεί από το εφετείο. Αυτός επικαλέστηκε, σε στήριξη της αίτησής του, το άρθρο 11 § 3 του κώδικα απαλλοτριώσεων (όπως αυτός τροποποιήθηκε από τον νόμο 4024/2011), ο οποίος επέτρεπε στους κυρίους των ακινήτων των οποίων η απαλλοτρίωση δεν είχε συντελεστεί εντός της νόμιμης προθεσμίας να ζητήσουν την καταβολή της ορισθείσας αποζημίωσης αντί της επαναφοράς του ακινήτου στην περιουσία τους. Η αίτησή του απορρίφθηκε σιωπηρά από τον Δήμο του Αιγιάλεω.

13. Ο προσφεύγων παραπονέθηκε πολλές φορές ενώπιον διαφόρων αρχών για την μη καταβολή της αποζημίωσης της απαλλοτρίωσης.

14. Σε μία επιστολή την οποία απηύθυνε στις 18 Φεβρουαρίου 2014 στην Περιφέρεια Αττικής, ο Δήμαρχος του Αιγιάλεω ανέφερε τα ακόλουθα:

«(...)

Δεδομένου ότι [το εν λόγω ακίνητο] είχε χαρακτηριστεί ως χώρος πρασίνου, την οφειλόμενη [στον αιτούντα] αποζημίωση όφειλαν να καταβάλουν οι κύριοι των γειτονικών οικοπέδων όσον αφορά [την

αποζημίωση η οποία οφειλόταν] για το οικοπέδο και ο Δήμος όσον αφορά [εκείνη η οποία οφειλόταν] για τα κτίσματα.

Η προθεσμία των δεκαοκτώ μηνών στην διάρκεια της οποίας η απαλλοτρίωση έπρεπε να έχει συντελεστεί έληξε στις 23 Ιουνίου 2011 (κατάθεση της αποζημίωσης της απαλλοτρίωσης (...)).

Εν προκειμένω, [ο αιτών] θα μπορούσε, μετά την λήξη της πιο πάνω αναφερόμενης προθεσμίας, να εξασφαλίσει μία δικαστική απόφαση προκειμένου να επιτύχει την άρση της απαλλοτρίωσης και την διακοπή της στέρησης της ιδιοκτησίας του. Αναφέρουμε επίσης ότι η απόκτηση του εν λόγω ακινήτου έπρεπε να χρηματοδοτηθεί από το «πράσινο ταμείο».

Η χρηματοδότηση θα αφορούσε μόνον τις υποχρεώσεις του Δήμου (ποσού ανερχομένου σε 465.000 ευρώ) και όχι εκείνες των ιδιοκτητών των γειτονικών οικοπέδων (...), για τους οποίους το συνολικό ποσό ανερχόταν σε 753.300 ευρώ. Λαμβανομένου υπόψη ότι [ο αιτών] δεν δέχεται να παραιτηθεί από τις αξιώσεις του έναντι των ιδιοκτητών των γειτονικών οικοπέδων και ότι ο Δήμος δεν έχει την υποχρέωση να εξασφαλίσει τα χρέη των τελευταίων, η μόνη λύση για να γίνει δεκτό το αίτημα του [καταγγέλλοντος] θα συνίστατο στην άρση της απαλλοτρίωσης. Η απόφαση με αριθμό 4452/2010 του Συμβουλίου της Επικρατείας κατευθύνεται εξ άλλου προς την κατεύθυνση αυτή. (...)

Όσον αφορά τους ισχυρισμούς του [προσφεύγοντος] σύμφωνα με τους οποίους οι προσπάθειες οι οποίες καταβλήθηκαν από το Υπουργείο Εσωτερικών [για την πληρωμή της αποζημίωσης] δεν ήταν επαρκείς (...), [πρέπει να τονιστεί ότι η χρηματοδότηση της αποζημίωσης με επιχορηγήσεις δεν είναι δυνατή παρά μόνον] όσον αφορά το ποσό το οποίο οφείλεται από τον Δήμο και όχι [τα ποσά τα οποία οφείλονται] από τους τρίτους ιδιοκτήτες των γειτονικών οικοπέδων.»

15. Στις 28 Φεβρουαρίου 2014, η διεύθυνση πολεοδομίας της Περιφέρειας Αττικής έστειλε μία απαντητική επιστολή στον προσφεύγοντα και στον Δήμο του

Αιγάλεω. Στην επιστολή αυτήν ανέφερε, κατά τρόπο γενικό, ότι προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων, αυτή όφειλε να εξετάσει τις αιτήσεις άρσης των απαλλοτριώσεων και των δεσμεύσεων των ιδιοκτησιών όταν οι δήμοι δεν ακολουθούσαν τις διαδικασίες αποζημίωσης των ιδιοκτητών. Υπενθύμιζε ότι, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, η διοίκηση όφειλε, αφού θα προέβαινε στην άρση της απαλλοτριώσης, είτε να τροποποιήσει αναλόγως την ρυμοτόμηση του σχεδίου πόλεως είτε να επανεπιβάλει μία απαλλοτρίωση εφόσον πληρούνταν οι νόμιμες προϋποθέσεις.

16. Στην επιστολή της, η διεύθυνση πολεοδομίας τόνιζε ότι ο Δήμος του Αιγάλεω όφειλε να αποζημιώσει κατά προτεραιότητα τον κύριο του εν λόγω ακινήτου και, ταυτόχρονα, να προβλέψει τους πόρους για την απόκτηση των κοινοχρήστων χώρων προκειμένου να υλοποιήσει νέες ρυμοτομήσεις, εφόσον αυτές ήταν ακόμη αναγκαίες, ανάλογα με τις πολεοδομικές ανάγκες. Επεσήμανε ότι ο Δήμος του Αιγάλεω διέθετε, εν προκειμένω, τις ακόλουθες επιλογές: (α) να εγγράψει το ποσό της αποζημίωσης στον προϋπολογισμό του τρέχοντος έτους και στους προϋπολογισμούς των επομένων ετών προκειμένου να επιτρέψουν την υλοποίηση της απαλλοτριώσης μέσω της αποζημίωσης του δικαιούχου, (β) να υποβάλει προγράμματα αποζημίωσης, μέσω επιχορηγήσεων που θα ληφθούν από τράπεζες ή άλλους οργανισμούς. Τέλος, η διεύθυνση πολεοδομίας ανέφερε ότι ο Δήμος θα μπορούσε να εξετάσει την σκοπιμότητα της υποβολής μιας πρότασης δημιουργίας ενός αναλόγου χώρου πρασίνου σε έναν άλλο τόπο, ο οποίος μπορεί να προσφέρεται προς τούτο, αντί του οικοπέδου του προσφεύγοντος.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

17. Οι εφαρμοστέες εν προκειμένω διατάξεις του άρθρου 17 §§ 2 και 4 του Συντάγματος προβλέπονται τα ακόλουθα:

«2. Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το

χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης (...).

4. (...) Η αποζημίωση που ορίστηκε καταβάλλεται υποχρεωτικά το αργότερο μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης (...), διαφορετικά η απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως.

18. Το άρθρο 11 §§ 3 και 4 του κώδικα των απαλλοτριώσεων (νόμος 2882/2001), όπως αυτός τροποποιήθηκε από το άρθρο 29 § 3 α) του νόμου 4024/2011, ορίζει τα ακόλουθα:

«3. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως εάν δεν συντελεστεί μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης (...). Η αρμόδια για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης αρχή υποχρεούται να εκδώσει μέσα σε τέσσερις μήνες από τη λήξη της προθεσμίας του προηγούμενου εδαφίου βεβαιωτική πράξη για την επελθούσα αυτοδίκαιη άρση. Η πράξη αυτή δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Εφόσον οι θιγόμενοι ιδιοκτήτες επιθυμούν τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης που άρθηκε αυτοδίκαια (...), μπορούν να υποβάλλουν αίτηση (...) προς την αρχή που εξέδωσε την απαλλοτριωτική απόφαση, μέσα σε προθεσμία ενός έτους από την παρέλευση της προθεσμίας, περί διατήρησης της απαλλοτρίωσης και καταβολής της δικαστικά καθορισμένης προσωρινής ή οριστικής αποζημίωσης. Αν το αίτημα γίνει δεκτό από την αρχή που κήρυξε την απαλλοτρίωση και υποχρεούται στην καταβολή της αποζημίωσης, δεν επιτρέπεται ο ανακαθορισμός της αποζημίωσης ή η αναζήτηση τόκων υπερημερίας.

Οι διατάξεις του τέταρτου και πέμπτου εδαφίου της παραγράφου 1 εφαρμόζονται και σε απαλλοτριώσεις που έχουν κηρυχθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και έχει επέλθει αυτοδίκαιη άρση, λόγω παρέλευσης της δεκαοκτάμηνης προθεσμίας. Στην περίπτωση αυτή, οι

ενδιαφερόμενοι μπορούν να υποβάλουν την αίτηση διατήρησης της απαλλοτρίωσης μέχρι τις 31.12.2012.

4. Εάν περάσουν άπρακτες οι κατά τις προηγούμενες παραγράφους 2 και 3 προθεσμίες (...), κάθε ενδιαφερόμενος δύναται να ζητήσει από το (...) διοικητικό πρωτοδικείο την έκδοση δικαστικής απόφασης, με την οποία να ακυρώνεται η προσβληθείσα πράξη ή παράλειψη και να βεβαιώνεται η αυτοδίκαιη (...) επελθούσα άρση της απαλλοτρίωσης (...))»

19. Με την με αριθμό 26/2010 απόφασή του, το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο επέλυσε την διχογνωμία η οποία υπήρχε μεταξύ της ολομέλειας του Αρείου Πάγου και εκείνης του Συμβουλίου της Ευρώπης όσον αφορά την ερμηνεία του πιο πάνω αναφερομένου άρθρου 11 § 3. Το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο έκρινε ότι η αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης θεωρείτο ότι δεν έχει λάβει χώρα στην μοναδική περίπτωση κατά την οποία ο θιγόμενος ιδιοκτήτης είχε υποβάλει μία έγγραφη δήλωση στο Υπουργείο Οικονομικών στην οποία αυτός βεβαίωνε ότι επιθυμούσε την διατήρηση της απαλλοτρίωσης. Τόνισε ότι μόνον από την κατάθεση αυτής της δήλωσης καθίστατο σαφής και μη αμφιλεγόμενη η βούληση του θιγόμενου ιδιοκτήτη να ζητήσει την διατήρηση της απαλλοτρίωσης και διαλυόταν κάθε αμφιβολία σχετικά με την νομική κατάσταση του απαλλοτριουμένου ακινήτου.

20. Ο Άρειος Πάγος, συνεδριάζοντας σε ολομέλεια (απόφαση αριθ. 12/2018), έκρινε ότι η απόφαση της διοίκησης να διατηρήσει μία απαλλοτρίωση δεν εξαρτάτο από μία δέσμια αρμοδιότητα, αλλά από μία προαιρετική αρμοδιότητα. Αυτός τόνισε ότι, για να εκδώσει την απόφασή της, η διοίκηση όφειλε να λαμβάνει υπόψη το γενικό συμφέρον και την σκοπιμότητα της υλοποίησης του έργου για το οποίο είχε αποφασιστεί η απαλλοτρίωση. Ανέφερε επίσης ότι, αντιθέτως προς ό,τι προβλεπόταν μέσα στο πλαίσιο του καθεστώτος το οποίο ίσχυε πριν την θέση σε ισχύ του άρθρου 29 § 3 α) του νόμου 4024/2011, η μόνη διατύπωση, εκ μέρους του ενδιαφερομένου ιδιοκτήτη, μιας αίτησης διατήρησης της απαλλοτρίωσης η οποία έχει αυτοδικαίως αρθεί δεν αρκούσε πλέον: στο εξής,

η αίτηση έπρεπε να γίνει δεκτή από την αρχή η οποία είχε αποφασίσει την απαλλοτρίωση.

21. Το άρθρο 32 § 11 του νόμου 4067/2012 έχει ως εξής:

«Σε κάθε περίπτωση έκδοσης θετικής γνωμοδότησης για εκ νέου επιβολή της ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης ή δέσμευσης του χώρου (...) με αρμόδιο για την απαλλοτρίωση φορέα τον οικείο δήμο, ο δήμος προκαταβάλλει για λογαριασμό και εις βάρος των υπόχρεων παρόδων ιδιοκτητών [οι οποίοι οφείλουν μέρος της αποζημίωσης] τις δαπάνες που τους βαρύνουν για την απαλλοτρίωση.

22. Τα άρθρα 105 και 106 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα ορίζουν τα εξής:

Άρθρο 105

«Για παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του δημοσίου κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που τους έχει ανατεθεί το δημόσιο ενέχεται σε αποζημίωση, εκτός αν η πράξη ή η παράλειψη έγινε κατά παράβαση διάταξης που Υπάρχει για χάρη του γενικού συμφέροντος. Μαζί με το δημόσιο ευθύνεται εις ολόκληρον και το υπαίτιο πρόσωπο, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων για την ευθύνη των υπουργών».

Άρθρο 106

«Οι διατάξεις των δύο προηγούμενων άρθρων εφαρμόζονται και για την ευθύνη των δήμων, των κοινοτήτων ή των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου από πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων που βρίσκονται στην υπηρεσία τους.»

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΑΡΙΘ. 1

23. Ο προσφεύγων παραπονείται διότι δεν εισέπραξε αποζημίωση για την απαλλοτρίωση του οικοπέδου του, παρά τον ορισμό της τιμής μονάδος της αποζημίωσης της απαλλοτρίωσης με την απόφαση με αριθμό 2281/2010 του εφετείου Αθηνών, και διότι εξαναγκάστηκε να παραιτηθεί από τις αξιώσεις του

έναντι των ιδιοκτητών των γειτονικών οικοπέδων προκειμένου να μπορέσει να εισπράξει την αποζημίωση την οποία όφειλε ο Δήμος του Αιγιάλεω. Επικαλείται μία παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους, υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους.

Αι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουσι το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέση εν ισχύϊ Νόμους ους ήθελε κρίνει αναγκαίους προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.»

Α. Επί του παραδεκτού

24. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων, εξαιτίας της μη άσκησης εκ μέρους του προσφεύγοντος της αποζημιωτικής αγωγής η οποία προβλέπεται από τα άρθρα 105 και 106 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. Αυτή εκθέτει ότι, αν ο προσφεύγων είχε προσφύγει ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, τα τελευταία θα είχαν εξετάσει την νομιμότητα των διοικητικών πράξεων οι οποίες δικαιολόγησαν την αίτηση αποζημίωσης, καθώς και την συμφωνία τους με την Σύμβαση, και θα μπορούσαν να του επιδικάσουν μία αποζημίωση. Σύμφωνα με την εναγόμενη κυβέρνηση, δεδομένου ότι ο προσφεύγων απείχε από την άσκηση ενός τέτοιου ενδίκου μέσου, αυτός δεν μπορεί να προσάψει στις αρχές ότι του στέρησαν την χρήση και για την εκμετάλλευση του ακινήτου του κατά την διάρκεια του επίδικου μεγάλου χρονικού διαστήματος, διότι δεν έδωσε σε αυτές την ευκαιρία να επανορθώσουν την κατάσταση για την οποία αυτός παραπονείται σήμερα ενώπιον του Δικαστηρίου.

25. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η προσφυγή του ενώπιον του Δικαστηρίου δεν στηρίζεται στην μη καταβολή της αποζημίωσης, αλλά στην προσβολή την

οποία φέρεται να υπέστη στα δικαιώματα της ιδιοκτησίας του από αυτήν την μη καταβολή. Κατά τους ισχυρισμούς του, το ένδικο μέσο που μνημονεύεται από την Κυβέρνηση δεν είναι πρόσφορο και η άσκησή του θα παρέτεινε απλώς την αδικία η οποία φέρεται να είχε διαπραχθεί σε βάρος του εξαιτίας των τριάντα ετών που παρήλθαν από την απαλλοτρίωση, της ηλικίας του (90 ετών) και του χρόνου της διαδικασίας της αγωγής αποζημίωσης που αναφέρθηκε από την Κυβέρνηση, η οποία κινδύνευε να διαρκέσει ακόμη μια δεκαριά χρόνια.

26. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι στις 3 Ιουλίου 2008 το μονομελές πρωτοδικείο Αθηνών όρισε την προσωρινή τιμή μονάδος της σχετικής αποζημίωσης της απαλλοτρίωσης του ακινήτου του προσφεύγοντος και ότι στις 30 Απριλίου 2010 το εφετείο Αθηνών όρισε την οριστική τιμή μονάδος με την απόφασή του με αριθμό 2281/2010, η οποία είναι η εν προκειμένω τελεσίδικη απόφαση. Μετά την λήξη των διαδικασιών που ακολουθήθηκαν ενώπιον των δικαστηρίων, ο προσφεύγων είχε επομένως αποκτήσει μία οικονομική απαίτηση κατά του Δημοσίου. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει την νομολογία του σύμφωνα με την οποία, σε μία τέτοια περίπτωση, ένας προσφεύγων δεν θα μπορούσε, για τους σκοπούς της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων, να υποχρεωθεί να ανοίξει έναν νέο κύκλο διαδικασιών προκειμένου να επιτύχει την επανεπιβεβαίωση της υποχρέωση της διοίκησης να του καταβάλει ένα συγκεκριμένο χρηματικό ποσό (*Κοσμίδης και λοιποί κατά Ελλάδα* (déc.), αριθ. 32141/04, 24 Οκτωβρίου 2006, *Μεταξάς κατά Ελλάδα*, αριθ. 8415/02, § 19, 27 Μαΐου 2004, και *Καραχάλιος κατά Ελλάδα* (déc.), αριθ. 62503/00, 26 Σεπτεμβρίου 2002).

27. Δεδομένου ότι ο προσφεύγων ήταν δικαιούχος μιας οικονομικής απαίτησης κατά του Δημοσίου, το Δικαστήριο δεν διακρίνει σε τι θα είχε συνεισφέρει μία νέα αγωγή κατά του Δημοσίου στην βάση των άρθρων 105 και 106 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα στην εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων. Το Δικαστήριο απορρίπτει συνεπώς την ένσταση της Κυβέρνησης ως προς αυτό.

B. Επί της ουσίας

1. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

28. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η μη καταβολή της αποζημίωσης είναι το αποτέλεσμα μιας σκόπιμης τακτικής εν μέρους των αρχών, οι οποίες φέρονται να επεδίωξαν να μεταθέσουν επ'αόριστον την πληρωμή της αποζημίωσης. Επισημαίνει ότι ο Δήμος θεώρησε ότι η απαλλοτρίωση είχε αρθεί χωρίς αυτός να έχει πάντως εκδώσει μία πράξη η οποία να διαπιστώνει την άρση αυτή. Αναφέρει επίσης ότι ο Δήμος αμφισβήτησε την προθεσμία εντός της οποίας αυτός είχε υποβάλει την αίτησή του για την διατήρηση της απαλλοτρίωσης και ότι ο Δήμος είχε αρνηθεί να καταβάλει την αποζημίωση επικαλούμενος την αδυναμία του να εξεύρει τα αναγκαία κεφάλαια προς τούτο.

29. Επίσης, ο προσφεύγων καταγγέλλει την τακτική του Δήμου, κατά το ότι ο τελευταίος φέρεται να του ζήτησε να παραιτηθεί από τις αξιώσεις του έναντι των ιδιοκτητών των γειτονικών οικοπέδων, ούτως ώστε να μπορέσει να του καταβάλει το τμήμα της αποζημίωσης που του όφειλε ο ίδιος. Η τακτική αυτή συνιστά κατά την άποψή του έναν πραγματικό εκβιασμό, ο οποίος εξηγείται από λόγους πολιτικών και εκλογικών ελιγμών σε δημοτικό επίπεδο. Πρόκειται για έναν καλά σχεδιασμένο μηχανισμό, ο οποίος φέρεται να εφαρμόζεται σε μεγάλη κλίμακα και να έχει ως στόχο να πιέσει τους ιδιοκτήτες να δεχθούν μία αποζημίωση μικρότερη από εκείνη η οποία είχε επιδικαστεί από τα δικαστήρια.

30. Η Κυβέρνηση απαντά ότι η επίδικη απαλλοτρίωση είχε αρθεί αυτοδικαίως στις 3 Ιανουαρίου 2010 ότι, συνεπώς, δεν ήταν πλέον δυνατόν να καταβληθεί η αποζημίωση της απαλλοτρίωσης η οποία είχε οριστεί από τα δικαστήρια. Επισημαίνει ότι, από την ημερομηνία αυτή, ο προσφεύγων θα μπορούσε να είχε καταθέσει στο διοικητικό πρωτοδικείο Αθηνών μία αίτηση για την έκδοση απόφασης που θα επιβεβαίωνε την αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης. Προσθέτει ότι ο προσφεύγων απείχε από την κατάθεση μιας τέτοιας αίτησης και ότι, στις 24 Φεβρουαρίου 2012, αυτός ζήτησε από τον Δήμο του Αιγάλεω να διατηρήσει την απαλλοτρίωση προκειμένου να μπορέσει να εισπράξει την ορισθείσα αποζημίωση.

31. Επίσης, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, αντιθέτως προς αυτά που ισχυρίζεται ο προσφεύγων, δεν υπήρξε

συνεχής αδράνεια εκ μέρους του Δήμου του Αιγάλεω ούτε συνεχής παραβίαση των δικαστικών αποφάσεων. Η εναγόμενη κυβέρνηση προσθέτει ότι, κατά τα λοιπά, όπως προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, όπως αυτό ερμηνεύθηκε από τον Άρειο Πάγο (απόφαση αριθ. 12/2018), ο Δήμος είχε την διακριτική ευχέρεια να αποφασίσει να κάνει δεκτή ή να απορρίψει την αίτηση διατήρησης της απαλλοτριώσης η οποία είχε υποβληθεί από τον προσφεύγοντα.

32. Η Κυβέρνηση αναφέρει επίσης ότι, προκειμένου να επιτύχει την άρση της δέσμευσης της ιδιοκτησίας του και την κατάργηση του χαρακτηρισμού της ως χώρου πρασίνου, ο προσφεύγων όφειλε να ζητήσει από το διοικητικό δικαστήριο, στην βάση του άρθρου 11 § 4 του κώδικα των απαλλοτριώσεων, την έκδοση μιας δικαστικής απόφασης η οποία θα επιβεβαίωνε την άρση της απαλλοτριώσης. Προσθέτει ότι, στην συνέχεια, ο προσφεύγων όφειλε να εισαγάγει μία διαδικασία για την τροποποίηση της ρυμοτόμησης του σχεδίου πόλεως σε εκτέλεση της πιο πάνω αναφερομένης δικαστικής απόφασης (άρθρο 32 § 3 του νόμου 4067/2012)

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

33. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει την νομολογία του σύμφωνα με την οποία η αδυναμία για έναν προσφεύγοντα να επιτύχει την εκτέλεση μιας απόφασης που εκδόθηκε υπέρ του συνιστά μία παρέμβαση στο δικαίωμά του για σεβασμό της παρουσίας του, όπως αυτό διατυπώνεται στην πρώτη φράση της πρώτης παραγράφου του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 της Σύμβασης (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Voytenko κατά Ουκρανίας*, αριθ. 18966/02, § 53, 29 Ιουνίου 2004, *Jasiūnienė κατά Λιθουανίας*, αριθ. 41510/98, § 45, 6 Μαρτίου 2003, και *Bourdon κατά Ρωσίας*, αριθ. 59498/00, § 40, CEDH 2002-III). Υπενθυμίζει επίσης ότι μία «απαίτηση» μπορεί να αποτελέσει ένα «αγαθό» με την έννοια του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 εφόσον είναι επαρκώς στοιχειοθετημένη ώστε να είναι απαιτητή (*Ελληνικό Διωλιστήριο Στραν και Στρατής Ανδρεάδης κατά Ελλάδας*, 9 Δεκεμβρίου 1994, § 59, série A no. 301-B, και πιο πάνω αναφερόμενη *Bourdon*, § 40).

34. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, κατόπιν της έκδοσης της απόφασης της 30 Απριλίου 2010, η οποία ήταν τελεσίδικη και με την οποία το

εφετείο Αθηνών είχε ορίσει την οριστική τιμή μονάδος της αποζημίωσης της απαλλοτριώσεως, ο προσφεύγων ήταν δικαιούχος μιας απαίτησης αποδεδειγμένης, εκκαθαρισμένης και απαιτητής η οποία έπρεπε να του είχε καταβληθεί εντός μιας προθεσμίας δεκαοκτώ μηνών από την δημοσίευση της απόφασης της 3 Ιουλίου 2008 του μονομελούς πρωτοδικείου, η οποία είχε ορίσει την προσωρινή τιμή μονάδος της αποζημίωσης αυτής, ήτοι μιας προθεσμίας που έληγε την 1^η Νοεμβρίου 2011. Όμως, μέχρι την ημερομηνία αυτή, ούτε ο Δήμος ούτε οι ιδιοκτήτες των γειτονικών οικοπέδων δεν είχαν καταβάλει στον προσφεύγοντα την ούτως καθορισθείσα αποζημίωση, κατά τρόπο ώστε η επίδικη απαλλοτρίωση να θεωρείται, σύμφωνα με τις σχετικές εφαρμοστέες διατάξεις του εθνικού δικαίου, ως έχουσα αυτοδικαίως αρθεί.

35. Το Δικαστήριο σημειώνει στην συνέχεια ότι, κάνοντας χρήση της δυνατότητας που του παρείχε το άρθρο 11 του κώδικα των απαλλοτριώσεων, ο προσφεύγων ζήτησε τότε από τον Δήμο του Αιγιάλεω την διατήρηση της απαλλοτριώσεως, γεγονός το οποίο, σε περίπτωση θετικής απόκρισης εκ μέρους της αρχής αυτής, θα του είχε δώσει το δικαίωμα να εισπράξει την ήδη καθορισθείσα αποζημίωση. Σημειώνει επίσης ότι ο Δήμος απέρριψε σιωπηρά την αίτηση αυτή. Παρά ταύτα, αν και ο Δήμος διέθετε πράγματι την διακριτική ευχέρεια να αποδεχθεί ή να απορρίψει την αίτηση διατήρησης της απαλλοτριώσεως, η απόφασή του επί του ζητήματος, είτε προς την μία είτε προς την άλλη κατεύθυνση, θα κατέληγε σε μία συνέχεια η οποία, εν προκειμένω, θα συνίστατο είτε στην επανεπιβολή μιας απαλλοτριώσεως είτε στην τροποποίηση της ρυμοτόμησης του σχεδίου πόλεως, η οποία ανέτρεχε στο 1992. Όμως, μέχρι σήμερα, ο Δήμος του Αιγιάλεω ούτε δημοσίευσε μία πράξη που να πιστοποιεί την αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτριώσεως (όπως το προβλέπει το άρθρο 11 § 3 του κώδικα των απαλλοτριώσεων), ούτε επέβαλε μία νέα απαλλοτρίωση, ούτε τροποποίησε, κατόπιν της άρσης της απαλλοτριώσεως, την ρυμοτόμηση του σχεδίου πόλεως προκειμένου το τελευταίο να μην χαρακτηρίζει πλέον την ιδιοκτησία του προσφεύγοντος ως χώρο πρασίνου. Η προτροπή η οποία έγινε στον Δήμο ώστε αυτός να προβεί στην άρση της απαλλοτριώσεως, μνημονευόμενη ως μοναδική δυνατή λύση προκειμένου να γίνει δεκτό το αίτημα του

προσφεύγοντος, αναγραφόταν εξ άλλου σαφώς μέσα στην επιστολή την οποία η διεύθυνση της πολεοδομίας της Περιφέρειας Αττικής είχε αποστείλει στις 28 Φεβρουαρίου 2014 στον Δήμο του Αιγιάλεω και στον ενδιαφερόμενο (πιο πάνω παράγραφος 15).

36. Ως προς τούτο, το Δικαστήριο δεν μπορεί παρά να διαπιστώσει ότι ο ίδιος ο δήμαρχος του Αιγιάλεω, μέσα σε μία επιστολή την οποία αυτός απηύθυνε τον Φεβρουάριο 2014 της Περιφέρειας Αττικής, υπογράμμιζε ότι η μόνη λύση για να γίνει δεκτή η αίτηση του προσφεύγοντος συνίστατο στην άρση της απαλλοτρίωσης. Ο δήμαρχος τόνιζε, επίσης, ως προς τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος σύμφωνα με τους οποίους οι προσπάθειες που καταβλήθηκαν από τον Δήμο του Αιγιάλεω προκειμένου αυτός να επιχορηγηθεί από το Υπουργείο Εσωτερικών για την καταβολή της αποζημίωσης δεν ήταν επαρκείς, ότι η χρηματοδότηση της αποζημίωσης μέσω επιχορηγήσεων μπορούσε να εξεταστεί μόνον για το ποσό που όφειλε ο Δήμος και όχι για τα ποσά που όφειλαν οι τρίτοι ιδιοκτήτες των γειτονικών οικοπέδων (πιο πάνω παράγραφος 14).

37. Ωσαύτως, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, στην πιο πάνω αναφερόμενη από 28 Φεβρουαρίου 2014 επιστολή της, η διεύθυνση πολεοδομίας της Περιφέρειας Αττικής δήλωνε ότι ο Δήμος του Αιγιάλεω όφειλε να αποζημιώσει κατά προτεραιότητα τον προσφεύγοντα και, ταυτόχρονα, να προβλέψει πόρους για την απόκτηση κοινόχρηστων χώρων προκειμένου να υλοποιήσει νέες ρυμοτομήσεις, εφόσον αυτές ήταν ακόμη αναγκαίες, ανάλογα με τις πολεοδομικές ανάγκες. Η διεύθυνση πολεοδομίας πρότεινε εξ άλλου στον Δήμο μέσα για να εξεύρει την απαραίτητη χρηματοδότηση (πιο πάνω παράγραφος 16).

38. Είναι αλήθεια ότι ο Δήμος θα μπορούσε να είχε άρει την απαλλοτρίωση και να είχε επανεπιβάλει μία άλλη, τροποποιώντας την χρήση του ακινήτου του προσφεύγοντος, αλλά, στην περίπτωση αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 32 § 11 του νόμου 4067/2012 (πιο πάνω παράγραφος 21), αυτός θα έπρεπε να καταβάλει επίσης το μέρος της αποζημίωσης το οποίο όφειλαν οι ιδιοκτήτες των γειτονικών οικοπέδων

39. Παρά ταύτα, από τις δύο πιο πάνω μνημονευόμενες επιστολές προκύπτει ότι ούτε οι ιδιοκτήτες των γειτονικών οικοπέδων, οι οποίοι όφειλαν το

μεγαλύτερο μέρος της αποζημίωσης της απαλλοτρίωσης, ούτε ο Δήμος είχαν τα μέσα για να εξοφλήσουν τα οφειλόμενα ποσά. Όμως, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η έλλειψη πόρων εκ μέρους ενός οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης, και επομένως ενός οργάνου του Κράτους, δεν θα μπορούσε να δικαιολογήσει την παράλειψη του τελευταίου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του οι οποίες απορρέουν από μία τελεσίδικη απόφαση εκδοθείσα σε βάρος του (*De Luca κατά Ιταλίας*, αριθ. 43870/04, § 54, 24 Σεπτεμβρίου 2013).

40. Τέλος και κυρίως, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, μέχρι σήμερα, ο προσφεύγων ούτε εισέπραξε την παραμικρή καταβολή της αποζημίωσης η οποία του είχε εν τούτοις επιδικαστεί από το εφετείο ούτε επέτυχε την αποδέσμευση του οικοπέδου του από τις πολεοδομικές δουλείες οι οποίες βάραιναν το οικόπεδο. Μία τέτοια κατάσταση διέρρηξε την ορθή ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος της κοινότητας και των επιταγών της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου.

41. Κατά συνέπεια, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 της Σύμβασης.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

42. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

1. Υλική ζημία

43. Για την υλική ζημία την οποία υποστηρίζει ότι έχει υποστεί, ο προσφεύγων αξιώνει 2.296.584,13 ευρώ (EUR). Αυτός αναλύει το αίτημά του ως ακολούθως: 1.302.807,31 EUR για την αποζημίωση η οποία ορίστηκε από το εφετείο, 37.929,83 EUR για την δικηγορική αμοιβή όπως αυτή ορίστηκε από το

εφετείο, 550 EUR για την δικαστική δαπάνη, 13.456,70 EUR για τα μισθώματα τα οποία αυτός υποστηρίζει ότι αναγκάστηκε να καταβάλει για την μίσθωση ενός διαμερίσματος από το 2002 μέχρι το 2017, 862.320,12 EUR, ποσό το οποίο αντιστοιχεί στους τόκους επί του ποσού της αποζημίωσης της απαλλοτρίωσης μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2018.

44. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι αξιώσεις του προσφεύγοντος όσον αφορά την υλική ζημία είναι αβάσιμες και δεν έχουν αιτιώδη συνάφεια με την επικαλούμενη παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1. Προσάπτει στον προσφεύγοντα ότι επιθυμεί να καταστήσει το Δικαστήριο δικαστήριο της ουσίας το οποίο θα οδηγείτο να αποφανθεί επί των ζητημάτων που υπάγονται στην αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων. Εφιστά την προσοχή του Δικαστηρίου στην αντίφαση η οποία υφίσταται κατά την άποψή της μεταξύ των αξιώσεων του προσφεύγοντος για την υλική ζημία και των δηλώσεων οι οποίες έγιναν από τον ενδιαφερόμενο μέσα στις παρατηρήσεις του, σύμφωνα με τις οποίες αυτός φέρεται να μην επεδίωκε την αποζημίωση που οφειλόταν από τον Δήμο και από τους ιδιοκτήτες των γειτονικών δικηγόρων.

45. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι μία απόφαση η οποία διαπιστώνει μία παραβίαση επισύρει για το εναγόμενο Κράτος την νομική υποχρέωση έναντι της Σύμβασης να θέσει ένα τέλος στην παραβίαση και να απαλείψει τις συνέπειές της κατά τρόπο ώστε να αποκατασταθεί στον βαθμό που τούτο είναι δυνατόν η κατάσταση η οποία προηγήθηκε της παραβίασης αυτής. Τα συμβαλλόμενα Κράτη που είναι διάδικοι σε μία υπόθεση είναι κατ'αρχήν ελεύθερα να επιλέξουν τα μέσα τα οποία θα χρησιμοποιήσουν προκειμένου να συμμορφωθούν προς μία απόφαση που διαπιστώνει μία παραβίαση. Αυτή η εξουσία εκτίμησης όσον αφορά τον τρόπο εκτέλεσης μιας απόφασης αντανακλά την ελευθερία επιλογής η οποία συνοδεύει την πρωταρχική υποχρέωση που επιβάλλεται από την Σύμβαση στα συμβαλλόμενα Κράτη: η εξασφάλιση του σεβασμού των κατοχυρωμένων δικαιωμάτων και ελευθεριών. Αν η φύση της παραβίασης επιτρέπει μία πλήρη αποκατάσταση (*restitutio in integrum*), το εναγόμενο Κράτος είναι υπεύθυνο να την πραγματοποιήσει, δεδομένου ότι το Δικαστήριο δεν έχει ούτε την αρμοδιότητα ούτε την πρακτική δυνατότητα να την αναλάβει το ίδιο. Αν,

αντιθέτως, το εθνικό δίκαιο δεν επιτρέπει ή επιτρέπει ατελώς μόνον την απάλειψη των συνεπειών της παραβίασης, το άρθρο 41 της Σύμβασης εξουσιοδοτεί το Δικαστήριο να επιδικάσει, εφόσον συντρέχει περίπτωση, στον θιγέντα διάδικο την ικανοποίηση την οποία θεωρεί προσήκουσα (*Παπαμιχαλόπουλος και λοιποί κατά Ελλάδας (άρθρο 50)*, 31 Οκτωβρίου 1995, § 34, série A no. 330-B, και *Βόντας και λοιποί κατά Ελλάδας*, αριθ. 43588/06, § 49, 5 Φεβρουαρίου 2009).

46. Υπό τις συνθήκες της προκείμενης περίπτωσης, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η αποκατάσταση του προσφεύγοντος στα δικαιώματα κυριότητας επί του οικοδομικού τετραγώνου 985 θα έθετε τον ενδιαφερόμενο σε μία κατάσταση ανάλογη με εκείνη στην οποία αυτός θα ευρίσκετο, αν δεν είχε λάβει χώρα η παραβίαση του Άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.

47. Εφόσον το εναγόμενο Κράτος δεν προβεί στην εν λόγω αποκατάσταση εντός μιας προθεσμίας έξι μηνών από την έκδοση της παρούσας απόφασης, το Δικαστήριο αποφασίζει ότι αυτό θα πρέπει να καταβάλει στους ενδιαφερόμενους, για την υλική ζημία, ένα ποσό ανάλογο προς το ύψος της ζημίας η οποία προκλήθηκε. Προς τούτο, το Δικαστήριο σημειώνει ότι το εφετείο Αθηνών όρισε την αποζημίωση της απαλλοτρίωσης στο ποσό των 1.264.327,48 EUR, από τα οποία 799.200 EUR έπρεπε να καταβληθούν στον προσφεύγοντα από τους ιδιοκτήτες των γειτονικών οικοπέδων και 465.127,48 EUR από τον Δήμο του Αιγάλεω. Το εφετείο όρισε επίσης την αμοιβή του δικηγόρου στο 3% του ποσού της αποζημίωσης, ήτοι σε 37.929,83 EUR, τα δε δικαστικά έξοδα σε 550 EUR.

48. Το Δικαστήριο εκτιμά επομένως ότι πρέπει να επιδικαστεί στον προσφεύγοντα, για την υλική ζημία, το τμήμα της αποζημίωσης το οποίο οφείλεται από τον Δήμο, προσανζημένο κατά την δικηγορική αμοιβή, η οποία υπολογίζεται επί της αναλογίας του ποσού αυτού, ήτοι κατά 13.953,82 EUR, και κατά τα δικαστικά έξοδα, ήτοι ένα σύνολο 479.631,30 EUR. Το ποσό αυτό θα πρέπει να προσανζηθεί με τόκους με επιτόκιο 3% ετησίως από το 2010, έτος κατά το οποίο το εφετείο όρισε την οριστική τιμή μονάδος της αποζημίωσης, του συνολικού ποσού ανερχομένου με τον τρόπο αυτό σε 620.020,30 EUR.

2. Ηθική βλάβη

49. Για την ηθική βλάβη την οποία αυτός εκτιμά ότι υπέστη, ο προσφεύγων ζητεί ένα ποσό ύψους ίσου με εκείνο το οποίο ζητήθηκε για την υλική ζημία, ήτοι 2.296.584,13 EUR.

50. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι η αξίωση του προσφεύγοντος είναι υπερβολική και ότι η τυχόν διαπίστωση μιας παραβίασης θα συνιστούσε επαρκή ικανοποίηση.

51. Εν προκειμένω, η παραβίαση των δικαιωμάτων του προσφεύγοντος τα οποία εγγνύται το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 πρέπει να προκάλεσε στον ενδιαφερόμενο αισθήματα αδυναμίας και ματαίωσης. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι συντρέχει λόγος να αποκατασταθεί κατά τρόπο επαρκή η ηθική βλάβη (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Bourdov* (αριθ. 2), αριθ. 33509/04, §§ 151-157, CEDH 2009) και επιδικάζει στον προσφεύγοντα 20.000 EUR για την αιτία αυτή.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

52. Δεδομένου ότι ο προσφεύγων δεν διατύπωσε αξιώσεις ως προς τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν πρέπει να επιδικάσει κάποιο ποσό για την αιτία αυτή.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

53. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να ευθυγραμμίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας με το επιτόκιο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσανζημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή,
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1,
3. *Αποφαίνεται*
 - (α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να προβεί, εντός προθεσμίας έξι μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, στην

αποκατάσταση του προσφεύγοντος στα δικαιώματα κυριότητάς του επί του οικοδομικού τετραγώνου 985,

(β) εναλλακτικά και σε περίπτωση που δεν θα συντελεστεί η εν λόγω αποκατάσταση εντός της πιο πάνω προθεσμίας, ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός προθεσμίας εννέα μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, το ποσό των 620.020,30 EUR (εξακοσίων είκοσι χιλιάδων είκοσι ευρώ και τριάντα λεπτών), πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο, για την υλική ζημία,

(γ) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός προθεσμίας τριών μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, το ποσό των 20.000 EUR (είκοσι χιλιάδων ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο, για την ηθική βλάβη,

(δ) ότι από την λήξη της πιο πάνω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξηθούν με έναν απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς εκείνο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 20 Φεβρουαρίου 2020, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού του Δικαστηρίου.

(υπογραφή)

Abel Campos

Γραμματέας

(υπογραφή)

Ksenija Turković

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 5 Ιουνίου 2020

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος